

5. Sociální zabezpečení

Uživatelé sociálních služeb

Zákon o sociálních službách (108/2006 Sb.) definuje sociální služby jako pobytové, ambulantní nebo terénní. Smyslem sociálních služeb je zajištění pomoci při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoci při zabezpečení chodu domácnosti, ošetřování atp. Mezi pobytová zařízení sociálních služeb patří domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a domovy pro osoby se zdravotním postižením. Do terénních nebo ambulantních služeb lze zařadit pečovatelské služby, osobní asistenci, tísňovou péči, průvodcovské a předčitatelské služby, podporu samostatného bydlení, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi atp.

Nejčastěji využívanou pobytovou službou v Pardubickém kraji jsou **domovy pro seniory**, které svou kapacitou představují téměř polovinu lůžkového fondu zařízení sociálních služeb. Celkový počet klientů k 31. 12. 2018 v kraji představoval 2 031 osob, z toho 76,3 % tvořily ženy; podíl žen se od roku 2010 zvýšil (73,6 % žen v roce 2010). Celkový počet klientů vzrostl od roku 2010 jen mírně (o 2,1 %), jeden z důvodů pozvolného navýšení je, že počet domovů pro seniory se v kraji sice zvyšuje, celková kapacita se však významně nemění.

V **domovech se zvláštním režimem** bylo ke konci roku 2018 evidováno 1 057 klientů s 64,3% zastoupením žen. Podíl žen se ve srovnání s rokem 2010 snížil (66,2 % žen v roce 2010). Domovy se zvláštním režimem poskytují pomoc osobám trpícím duševním onemocněním, závislostí na návykových látkách, Alzheimerovou chorobou či jinou formou demence. Tento typ pobytových služeb zažívá v posledních letech největší rozvoj, od roku 2010 vzrostl počet těchto zařízení i lůžková kapacita třikrát.

Mezi pobytové sociální služby patří **domovy pro osoby se zdravotním postižením**. Počet jejich klientů ve věku nad 18 let ke konci roku 2018 v Pardubickém kraji tvořilo téměř 600 osob, z toho 43,7 % byly ženy. Ve srovnání s rokem 2010 se počet klientů domovů pro osoby se zdravotním postižením v kraji snížil o pětinu, podíl žen se zvýšil (39,0 % žen v roce 2010).

Pečovatelská služba je nejčastěji využívaná terénní nebo ambulantní služba. Počet obyvatel kraje, který v roce 2018 v kraji využíval pečovatelskou službu, činil 5 tis. osob (68,6 % žen). Ve srovnání s rokem 2010 se počet uživatelů pečovatelské služby v kraji snížil o pětinu, poklesl i podíl žen (70,1 % žen v roce 2010).

Příspěvek na péči

Příspěvek na péči (PP) je významnou součástí státní sociální podpory. Nárok na příspěvek na péči má osoba starší 1 roku závislá na pomoci jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti. V roce 2018 bylo v kraji vyplaceno v průměru měsíčně 19,8 tis. těchto dávek, z toho 12,0 tis. dávek pobíraly ženy. Úhrnná hodnota vyplacených dávek PP za rok 2018 činila v Pardubickém kraji 1 475,5 mil. Kč. Počet vyplacených dávek PP v Pardubickém kraji činil 5,5 % republikového úhrnu, výdaje vyplacené v kraji tvořily 5,7 % výdajů na dávky v České republice.

Nejvyšší počet dávek příspěvku na péči **podle stupně závislosti** (33,0 %) pobíraly osoby se stupněm závislosti II. (4,0 tis. žen; 2,6 tis. mužů), dle stupně závislosti I. pobírá příspěvek na péči 27,9 % osob (3,4 tis. žen; 2,1 tis. mužů), dle stupně závislosti III. se PP týkal 25,2 % osob (2,9 tis. žen a 2,0 tis. mužů) a podle stupně závislosti IV. pobíralo PP 13,9 % osob (1,6 tis. žen; 1,1 tis. mužů).

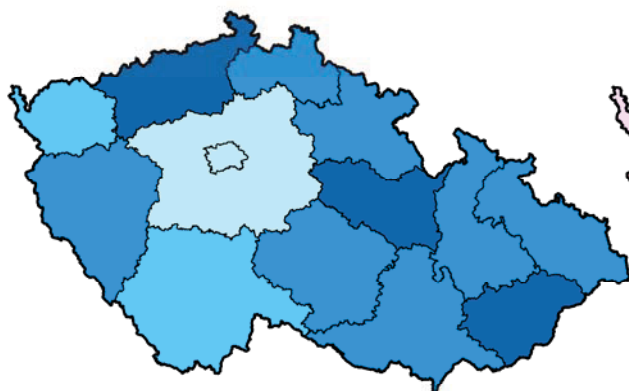
Počet vyplacených měsíčních příspěvků na péči v **relativní hodnotě** (přepočtený na 1 tis. obyvatel) byl v roce 2018 v mezikrajském srovnání v Pardubickém kraji druhý nejvyšší jak u mužů, tak i u žen (30,3; resp. 45,8). Nejvyšší počet příjemců (v relativním přepočtu) vykázal u mužů Ústecký kraj (31,4), u žen Zlínský kraj (49,1), nejméně PP obdrželi muži a ženy v Hlavním městě Praze (17,9; resp. 28,8).

Příspěvek na péči podle pohlaví a krajů v roce 2018

(průměrný měsíční počet vyplacených dávek)

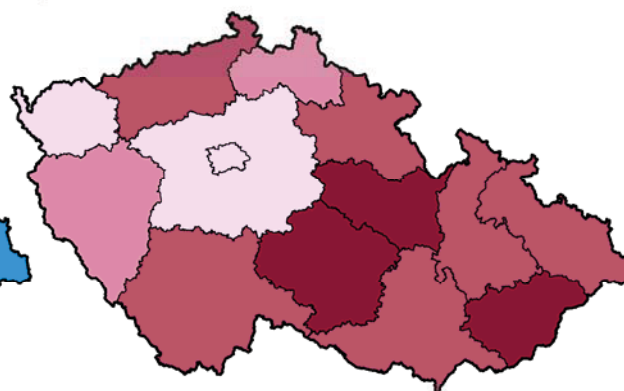
Muži

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

24 27 30

Ženy

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

39 42 45

Pramen: MPSV

Důchodci, důchody

Podle údajů České zprávy sociálního zabezpečení (ČSSZ) pobírala v Pardubickém kraji ke konci roku 2018 některý z důchodů více než čtvrtina populace (147,8 tis. osob), z toho bylo 86,8 tis. žen a 61,0 tisíc mužů. Nejvyšší počet důchodců pobírá důchod starobní, a to 121,9 tis. osob (60,1 % žen a 39,9 % mužů); tři čtvrtiny ze starobních důchodců pobíraly starobní důchod samostatně – sólo (91,3 tis. osob, 52,0 % žen a 48,0 % mužů) a jedna čtvrtina osob pobírala starobní důchod v kombinaci s jinými typy důchodů, jako např. vdovským, vdoveckým nebo invalidním (30,6 tis. osob).

Příjemci důchodů podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

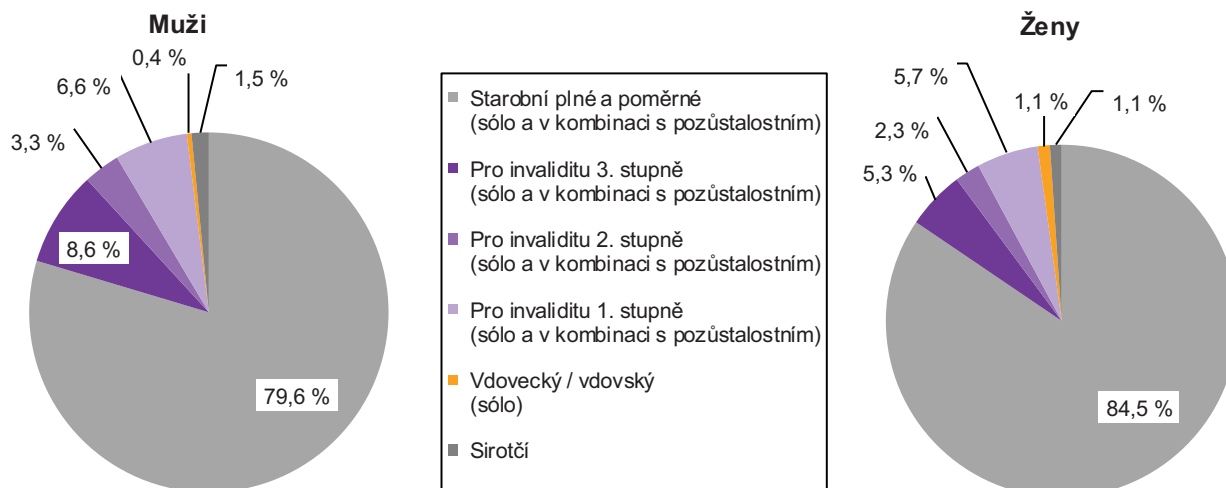
Kraj, okresy	Příjemci celkem	Druh důchodu						
		starobní sólo	invalidní pro invaliditu třetího stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu druhého stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu prvního stupně ¹⁾	vdovský/vdovecký sólo	vdovský/vdovecký kombin.	sirotčí
Muži								
Pardubický kraj	61 008	43 797	5 164	2 003	3 978	265	4 861	940
Chrudim	13 300	9 181	1 358	579	917	54	1 005	206
Pardubice	18 633	14 026	1 221	439	951	103	1 605	288
Svitavy	13 060	8 742	1 444	593	1 091	41	954	195
Ústí nad Orlicí	16 015	11 848	1 141	392	1 019	67	1 297	251
Ženy								
Pardubický kraj	86 764	47 461	4 426	1 994	4 831	967	26 146	939
Chrudim	18 416	9 510	1 256	531	1 123	223	5 581	192
Pardubice	27 669	15 823	1 074	488	1 287	330	8 368	299
Svitavy	17 996	9 318	1 207	571	1 190	178	5 332	200
Ústí nad Orlicí	22 683	12 810	889	404	1 231	236	6 865	248

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým

Dle druhu důchodu pobírají obě pohlaví nejčastěji starobní důchody (sólo), mezi ženami tvoří příjemkyně starobního důchodu 54,7 %, muži – příjemci starobních důchodů tvoří 71,8 %. Druhou nejčetnější kategorií u žen jsou příjemkyně důchodu vdovského (sólo a v kombinaci) – 31,2 %, třetí nejvyšší počet tvoří příjemkyně důchodu pro invaliditu 1. stupně (sólo) – 5,6 %. U mužů jsou na druhém místě příjemci důchodů pro invaliditu 3. stupně (sólo) – 8,5 % a třetí pořadí obsadili příjemci důchodů vdoveckých (sólo a v kombinaci) – 8,4 %.

Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu v Pardubickém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

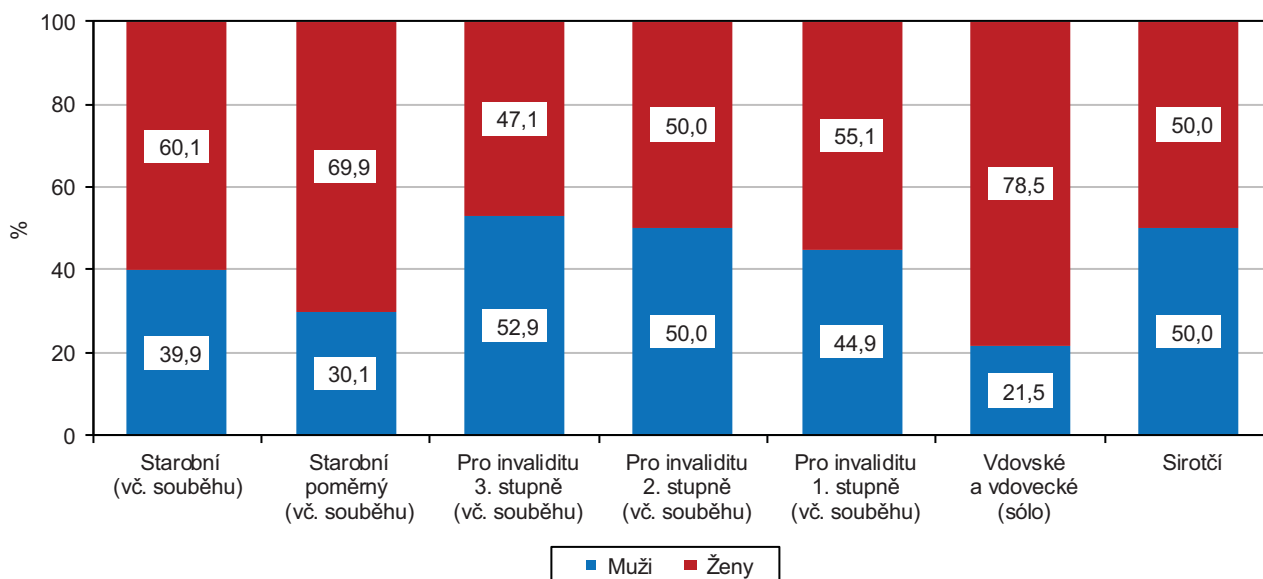

Pozn.: pozůstalostní důchod představuje důchod vdovský nebo vdovecký.

Ženy představují častější příjemce důchodů dle druhu ve čtyřech typech důchodů: pozůstalostní sólo (78,5% podíl), starobní poměrný v kombinaci s pozůstalostním důchodem (69,9% podíl), starobní v kombinaci (60,1% podíl), pro invaliditu 1. stupně v kombinaci (55,1% podíl). Muži mají vyšší zastoupení mezi příjemci důchodů pro invaliditu 3. stupně v kombinaci (52,9% podíl). U příjemců důchodů pro invaliditu 2. stupně v kombinaci s pozůstalostním důchodem a důchodů sirotčích jsou obě pohlaví zastoupena rovnoměrně.

Příjemci důchodů podle pohlaví a druhu pobíraného důchodu v Pardubickém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

Starobní důchod sólo plný u žen v Pardubickém kraji v prosinci 2018 dosáhl částky 11 111 Kč, u mužů činil 13 361 Kč. Přestože mezi roky 2010 a 2018 byl nárůst důchodů u žen (o 22,7 %) vyšší než u mužů (o 22,3 %), rozdíl mezi důchody mužů a žen v Pardubickém kraji zůstává poměrně značný a v roce 2018 činil v průměru 2 250 Kč. Absolutní rozdíl mezi důchody podle pohlaví v čase roste (v roce 2010 činil v kraji 1 865 Kč).

V regionálním pohledu v prosinci 2018 dosáhl na krajský průměr starobního důchodu sólo plného jak u žen, tak i mužů pouze okres Pardubice, v ostatních okresech byl starobní důchod pod průměrem kraje. Nejvyšší starobní důchody sólo žen byly vypláceny v okrese Pardubice (11 259 Kč), nejnižší naopak v okrese Svitavy (10 978 Kč). Shodně jako ženy i muži dostávali v průměru nejvyšší starobní důchody sólo v okrese Pardubice (13 603 Kč), nejnižší v okrese Svitavy (13 112 Kč).

Průměrná měsíční výše sólo důchodů podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

Kraj, okresy	Druh důchodu							
	starobní plný ¹⁾	starobní poměrný ^{1,2)}	invalidní pro invaliditu třetího stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu druhého stupně ¹⁾	invalidní pro invaliditu prvního stupně ¹⁾	vdovský/ vdovecký sólo	vdovský/ vdovecký kombin.	sirotčí
	Muži							
Pardubický kraj	13 361	4 789	11 455	7 555	6 500	7 197	14 740	6 344
Chrudim	13 280	4 871	11 594	7 665	6 557	7 061	14 636	6 263
Pardubice	13 603	4 541	11 272	7 427	6 390	7 113	15 175	6 558
Svitavy	13 112	4 357	11 664	7 693	6 570	7 338	14 459	6 355
Ústí nad Orlicí	13 319	5 457	11 222	7 328	6 477	7 349	14 489	6 157
	Ženy							
Pardubický kraj	11 111	4 108	10 784	6 936	5 979	7 841	13 044	6 375
Chrudim	11 041	4 392	10 851	6 940	5 949	7 787	12 933	6 185
Pardubice	11 259	4 127	10 714	6 911	5 955	7 986	13 241	6 639
Svitavy	10 978	3 898	10 931	7 014	5 974	7 819	12 964	6 469
Ústí nad Orlicí	11 078	4 027	10 575	6 852	6 035	7 707	12 958	6 127

¹⁾ bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým²⁾ po dosažení určené kratší doby pojištění

Srovnáním průměrné výše starobních důchodů od roku 2010 byl zaznamenán nárůst ve všech okresech kraje u obou pohlaví. **Starobní důchody plné bez souběhu s vdovským i vdoveckým** zaznamenaly nejvyšší nárůst v okrese Ústí nad Orlicí (o 23,1 % u žen, o 23,0 % u mužů), nejnižší nárůst byl evidován u žen v okrese Chrudim (o 22,4 %) a u mužů shodně v okresech Chrudim a Pardubice (o 21,9 %). **Starobní důchody v souběhu s vdovským a vdoveckým** zaznamenaly shodně nejvyšší nárůst v okrese Chrudim (o 20,4 % u žen a 22,9 % u mužů). Nejnižší tempo růstu starobních důchodů žen bylo registrováno v okrese Ústí nad Orlicí (19,8 %), u mužů to bylo v okrese Svítavy (21,1 %).

Průměrná měsíční výše starobních důchodů podle pohlaví a okresů

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

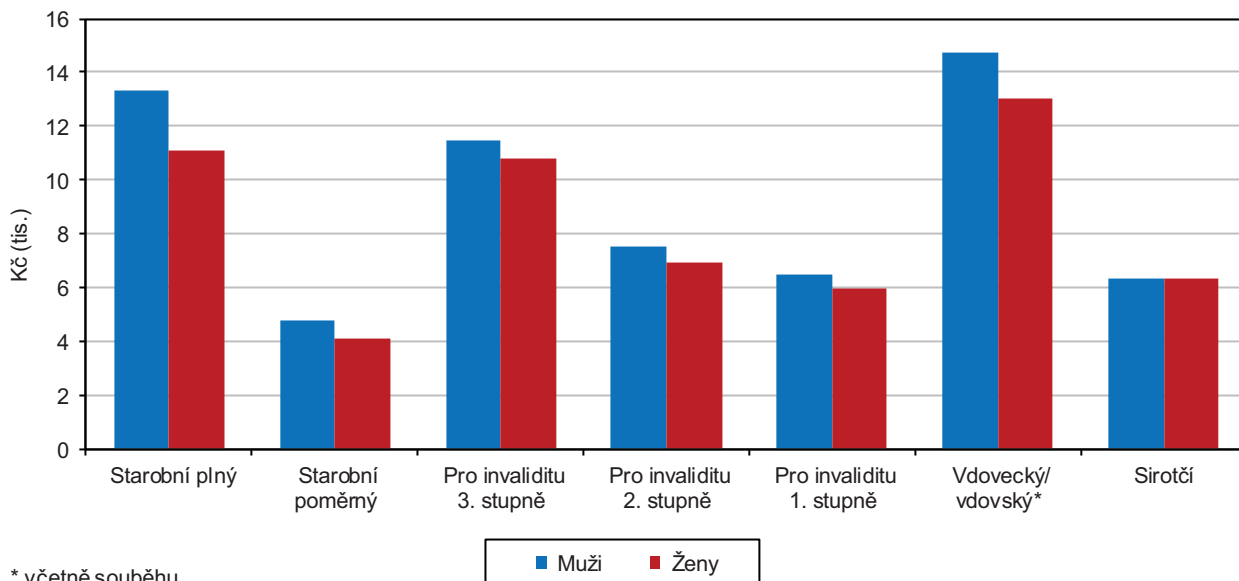
v Kč

Kraj, okresy	Muži					Ženy				
	2010	2012	2014	2016	2018	2010	2012	2014	2016	2018
	bez souběhu s vdoveckým					bez souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	10 923	11 626	11 935	12 346	13 361	9 058	9 635	9 901	10 248	11 111
Chrudim	10 897	11 592	11 906	12 282	13 280	9 018	9 583	9 835	10 190	11 041
Pardubice	11 161	11 858	12 164	12 577	13 603	9 182	9 764	10 034	10 382	11 259
Svitavy	10 694	11 375	11 695	12 106	13 112	8 960	9 524	9 787	10 123	10 978
Ústí nad Orlicí	10 826	11 561	11 863	12 296	13 319	9 001	9 594	9 867	10 215	11 078
	v souběhu s vdoveckým					v souběhu s vdovským				
Pardubický kraj	12 120	12 897	13 239	13 695	14 781	10 879	11 537	11 802	12 138	13 063
Chrudim	11 947	12 733	13 065	13 564	14 683	10 764	11 423	11 693	12 032	12 956
Pardubice	12 473	13 271	13 592	14 049	15 205	11 036	11 704	11 981	12 331	13 259
Svitavy	11 966	12 736	13 066	13 509	14 494	10 813	11 484	11 727	12 051	12 975
Ústí nad Orlicí	11 932	12 686	13 061	13 500	14 539	10 832	11 469	11 729	12 058	12 978

Porovnáním **výše důchodů dle druhu důchodu** v prosinci 2018 vidíme v kraji nejvyšší procentní rozdíl dle pohlaví u důchodu starobního plného (sólo), u kterého byl důchod mužů o 20,3 % vyšší než důchod žen, v průměru za ČR činil rozdíl 21,3 %. Nejvýraznější rozdíl mezi hodnotou v kraji a průměrem ČR byl zjištěn u důchodu starobního poměrného, u kterého je na republikové úrovni důchod mužů vyšší o 5,4 %, ale v kraji činí rozdíl 16,6 %. Průměrné vdovské důchody (v souběhu s jiným druhem důchodu) byly v roce 2018 v kraji nižší o 13,0 % než důchody vdovecké (v souběhu s jiným druhem důchodu), na republikové úrovni byl rozdíl vyšší a činil 14,6 %.

Průměrné důchody podle pohlaví a druhu důchodu v Pardubickém kraji v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

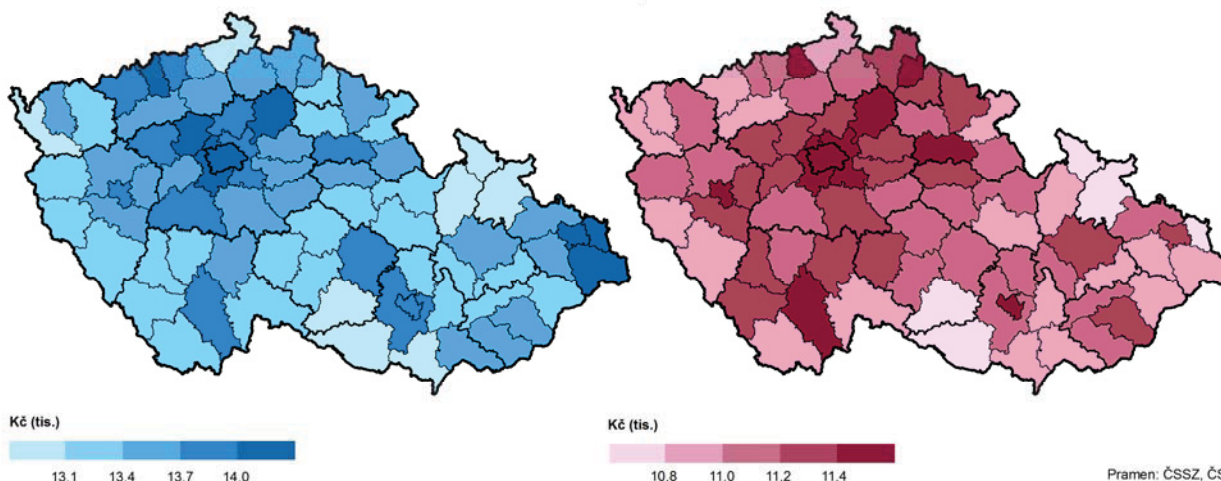
Z pohledu 76 okresů ČR a Hlavního města Prahy pobírali v roce 2018 **nejvyšší starobní důchod plný** (sólo) důchodci v okrese Karviná (15 129 Kč), Hlavním městě Praze (14 487 Kč) a okrese Ostrava-město (14 416 Kč), nejnižší důchody byly evidovány u **mužů** v okrese Znojmo (12 556 Kč), Jeseník (12 921 Kč) a Bruntál (12 933 Kč). Z Pardubického kraje se nejvýše – na 30. pozici umístili důchodci v okrese Pardubice (13 603 Kč), nejnižší starobní důchod v kraji pobírali muži na Svitavsku (13 112 Kč), kteří obsadili 67. pozici.

Ženy příjemkyně starobního důchodu plného (sólo) pobíraly v roce 2018 nejvyšší důchody v Hlavním městě Praze (12 333 Kč), okresech Praha-západ (11 854 Kč) a Brno-město (11 743 Kč); nejnižší důchody byly vypláceny v okresech Karviná (10 431 Kč), Znojmo (10 461 Kč) a Jeseník (10 581 Kč). Z okresů Pardubického kraje se nejvýše – na 22. pozici umístily ženy z okresu Pardubice (11 259 Kč), nejnižší 57. pozici obsadily ženy z okresu Svitavy (10 978 Kč).

Průměrný měsíční starobní důchod plný (sólo) podle pohlaví a okresů v prosinci 2018

Muži

Ženy

Pramen: ČSSZ, ČSÚ

Dlouhodobě roste počet osob, které odcházejí do **předčasného starobního důchodu**. V roce 2018 převýšil počet příjemců předčasného starobního důchodu (vč. souběhu s pozůstalostním důchodem) v kraji 38 tisíc osob, ve srovnání s rokem 2010 přibýlo téměř 12,5 tisíce příjemců. Mezi příjemci předčasného starobního důchodu z 56,0 % převažují ženy, jejich podíl se však v čase mírně snižuje, v roce 2010 tvořily ženy 57,7% podíl mezi příjemci předčasného starobního důchodu. Podíl příjemců předčasných důchodů na všech příjemcích starobních důchodů v kraji vzrostl od roku 2010 o 8,6 procentních bodů na 31,2 %.

V mezikrajském srovnání **příjemců předčasných starobních důchodů** se **ženy** z Pardubického kraje umístily na třetí nejvyšší pozici (29,1 % ze všech příjemkyň starobních důchodů) za kraj Moravskoslezský (30,3 %) a Kraj Vysočina (30,8 %). Nejnižší podíl starobních důchodkyň odcházejících do předčasného starobního důchodu vykazuje dlouhodobě Hlavní město Praha (13,0 %).

Nejvyšší podíl **příjemců předčasných starobních důchodů** ze starobních důchodců celkem mezi **muži** vykázal stejně jako mezi ženami Kraj Vysočina (36,5 %), druhé místo obsadil Pardubický kraj (34,5 %). V relativním přepočtu odchází do předčasného starobního důchodu nejméně starobních důchodců v Hlavním městě Praze (14,9 %).

Podíl příjemců předčasného starobního důchodu (na příjemcích starobních důchodů) podle pohlaví a krajů v prosinci 2018

Pramen: ČSSZ

Držitelé průkazů zdravotně postižených

Podle údajů MPSV bylo ke konci roku 2018 v Pardubickém kraji 18 tis. **držitelů průkazů osob se zdravotním postižením** – OZP, které z 50,8 % tvořily ženy. Nejvyšší zastoupení měli na konci roku 2018 v kraji držitelé průkazů osob se zvláště těžkým postižením – 11,5 tis. osob, z toho 52,1 % žen; následovaly osoby se zvláště těžkým postižením s potřebou průvodce, kterých bylo 5 tisíc (47,7 % žen). Průkazy s nejnižším stupněm postižení mělo v kraji 1,6 tis. osob (51,1 % žen).

Držitelé průkazů osob se zdravotním postižením podle pohlaví, typu průkazu a krajů v prosinci 2018

